

לשוננו לעם

עורכים: ע' איתן ומ' מדן

מתוך

כרך ז, תשט"ז

האקדמיה ללשון העברית
מוגן בזכויות יוצרים

„יום ליום“

לשון „יום יום“ שבתהלי' יט, ג „יום ליום יביע
אמר ולילה ללילה יחיה דעת“ תרגם יונתן: יומא ליומא
מוסיף ומביע מימרא, וליליא לליליא פתית ומחוי מנדעא.
לפי התרגום משמש „יום“ נושא המשפט בחציו הראשון של
המקרא, ובחציו השני — תיבת „לילה“. בדרך שנתפרש
המקרא לפני התרגום פירשוהו גם הרדיק ואבן-עזרא, וכך
תרגמוהו מתרגמי המקרא, וכך הוא הפירוש המקובל. אבל

בצד פירוש זה היה פירוש אחר, שהיה מקובל בזמניו, ונתעלם ממנו כמעט.

מתוך פירוש רש"י מוכח, שלא "יום ליום" ולילה ללילה הם המביעים והמחווים, אלא הבריות; שהוא אומר: "מעשה בראשית מתחדש מיום אל יום, לערב חמה שוקעת וזורחת לבוקר, ומתוך כך יביעו הבריות אמרי שבח על ידי הימים והלילות, שמורים את הבריות לקלס ולהודות". כפירושו נראה, שמבחינה תחבירית "יום" ו"לילה" הם הנושאים, אלא שמצד הכוונה לא "יום" ו"לילה" המדברים אלא הבריות.

בפירוש רש"י השתמש המפרש למחזור (אמשטירדם תצ"ו) בפירושו לפיוט "מלך עליון אמיץ המנושא" לר' שמעון בר יצחק (שחרית ליום ב' דר"ה):
יום קיום יביצ, שָׁכְחוּ לְהַבִּיצ

פירש: "לא שהיו מספרים שבחו של הקב"ה אלא מתוך שמתחדש"י בכל יום מספרים בני אדם מיום ליום נוראותיו". ופירוש זה העתיקו בעל "מטה לוי" מתיבת "מתוך" ואילך. המאירי (מהדו' יוסף בר חיים הכהן, מקיצי נרדמים, תרצ"ו, עמ' 46) פירש, ש"יום ליום" ו"לילה ללילה" תוארי-פועל הם, וז"ל: "שהסיפור הוא יום ביום ולילה [בלילה], ר"ל תמיד בלא הפסק". וכך פירש גם לשון "מיום ליום" במזמור צו, ב: ר"ל תמיד.

פירוש זה מקובל היה בדורות הראשונים, שמצינו לשון תפילה מתפרש כך, ופירוש לתפילה טבעו שאינו מתפרנס מן החידוש, אלא בא בדרך המסורת. בפירוש לפסוקי

דומרה שבסידור נחורא השלם ובמחזור „מטה לוי“, מפורש:
יום ליום, בכל יום.

בפירוש זה נתפרש לשון „יום ליום“ גם לפני משוררי
ספרד. שבשיריהם משמש לשון „יום ליום“ במשמעות יום יום.
וכנראה אף הוא בא מן המשמעות שהייתה המקובלת.
וכן ר' יהודה הלוי בשירו „לא העננים הם
אשר נבקעו“ (דיואן, בראדי ח"א, עמ' 96) אומר לידידו:

שְׁלוֹם קָאִישׁ יִשְׁלַח שְׁלוֹמִיו יוֹם קָיוֹם
אֶפְגַּע בְּמִלְאָקָיו וְכִי יִפְגְּעוּ.

ופירש בראדי בהערות עמ' 163: „שלום לך ידידי,
אשר יום יום תשלח אלי ברכת שלומיך“. וכך פירש גם
שאל יוסף („גבעת שאול“, עמ' 220).

בלשון זה שימש ר' יהודה אחריו ב„ענק“, בשיר
„כל יום חטוא“ (מהדו' אברונין סי' ז', עמ' 8):

עַתָּה יִחַשְׁבֵּה חֲטָאֵי קְהִלָּתְךָ
אוֹתוֹ בְּשָׁנֵי יוֹם קָיוֹם אֶפְגַּע.

וכן שימש בלשון זה גם עמנואל הרומי בשירו
„אראה זמני“ (מחברות עמנואל, מהדו' הברמן, עמ' 25
ועמ' 29):

אֶרְאֶה זְמָנֵי יוֹם קָיוֹם נוֹסֵעַ

וכן שימש בלשון זה ר"י נג'ארה, בשירו „ייקץ כמו
ישן“ (זמירות ישראל, מהדו' פריס-חורב, סי' ר"ג, עמ' 260):

יִיקֵץ כְּמוֹ יֵשֵׁן / אִזְּרֵי נִחְנִית יִבְרַק
קִרְבָּאת אוֹיְבֵי, כִּי שֵׁן / קִנְגְּדֵי יוֹם קָיוֹם חוֹרֵק.

וכן בשיר „יום ליום יביע לבבי“ (סי' רי"ג, עמ' 272):

יום ליום יביע לבבי לקונו

עד אן תפוצינה על הקרים צאנו.

וכן בשיר „יגדל אלי“ (סי' רמ"ט, עמ' 323):

לזאת יום ליום לו אָעיר שֶׁבַח.

וכן בשיר „אשרי שיאחז“ (סי' שכ"ט, עמ' 547):

ילוד אשה יזכר אשר כאל יצוריו

הולך ונוסע אל שאול מנעוריו

ויום ליום יקרב אל פתח שערו.